

RESSORGIMENT

ANY XI * JULIOL, 1926 * NÚMERO 120
OFICINES: PERGAMINO, 244 * BUENOS AIRES

PER ADQUIRIR

LLIBRES - REVISTES - DIARIS
I LES PUBLICACIONS CATALANES
EN GENERAL

ADRECEU-VOS A

S'ENVIA

LLISTA DE

L'EXISTÈNCIA

PRÈVIA

COMANDA DELS

INTERESSATS

2622 - Donato Alvarez - 2622
BUENOS AIRES

Magatzems "La Constància"

ABANS «EL CAP BERNAT»

DUACASTELLA I CIA.

Els millors assortits d'articles de Catalunya

VENEM ALS PREUS
MÉS REDUÏTS
DE BUENOS AIRES.

SEGURETAT
ABSOLUTA.
REMESES A TOT EL PAÍS.

CARLOS CALVO, 3623
UNION TELEF. 62 MITRE 4004

DEMANI'S OLI "SABATER"
ÉS DE REUS. EL MÉS FI,
D'OLIVA BONA I PURA.

3929 RIVADAVIA 3929

UNION TELEF. 62 MITRE 1570
COOP. TELEF. 597, OESTE

PICHINCHA, 180

U.T. 62, Mitre 7280 - C.T. 741, Central

GRAN ASSORTIT de VINS FINS

JEREZ RESTAURADOR
"EL CAP BERNAT"

Rovellons, préssecs i perdius de la casa PEDREROL I MIR, de Barcelona

RESSORGIMENT

ANY XI

BUENOS AIRES, JULIOL, 1926

NÚM. 120

EN EL DESÈ ANIVERSARI

RESSORGIMENT compleix amb aquest fascicle el seu desè any de vida. Ho remarquem amb l'alegria d'aquell qui aconsegueix una victòria. No per vana pressumpció, ans com la constatació d'un fet tangible ens sentim joiosos de la nostra posició després d'un seguit de lluites de tota mena. En la nostra caminada no han pas mancat destorbs i entorpiriments. Més d'una vegada, a posta, s'han posat obstacles en el camí per on havíem de passar. Res, però, fins ara, ha deturat la nostra marxa. La nostra voluntat, inextinguible, ha estat més forta que les contrarietats sofertes.

Eixírem a la palestra amb un ideal i juràrem ésser-li fidels fins a la mort. Ens pensem que aquell jurament sagrat no ha sofert màcula i la mort creiem que és molt llunyana encara.

Deu anys enera emprem la publicació d'un periòdic català d'esperit del qual fos irreductiblement nacionalista — o separatista, si ens ho mirem tota el punt d'vista espanyol — constituïa una temeritat o una il·lusió. D'il·lusos fórem qualificats els fundadors de *RESSORGIMENT*. No obstant recíziem, avui ja ho podem assegurar, sense abaixar veles patriòtiques i intensificant cada dia més la catalanitat essencial del nostre ésser. Els escèptics deien precisament que el no tre radicalisme ens materia, que un periòdic, fora de la pàtria, no havia d'ésser partidista (*), que havia de reflectir el pensament i la manera d'ésser de tots els catalans. Una vegada més s'ha demostrat que les teories acordinesques o panza-contentistes han fracassat sorollosament. *RESSORGIMENT* ha fet ben el contrari d'allò que deien que havia de fer. Mai no ens ha interessat majorment l'opinió o l'interès individual dels catalans. El nostre objectiu era, i és, molt més vast: En po ar la nostra ploma i les nostres hores de repòs al servei de la pàtria, havem erigit que les hi havíem de donar sense regalceigs, íntegrament, i que davant l'interès suprem de Catalunya i la seva llibertat, era mesquí oposar-hi interessos o opinions per-

sonals, tant respectables com es vulgui, però contraproduents tothora si volen limitar els sentiments i les idees. Es per això que nosaltres havem caminat sempre de cara l'ideal, el pit obert, la pel·ja ferma, al marge de personalismes i sense por als mals averanys i als pressagis funestos. Algàrem un estendard de batalla i el mantenim allí, per damunt de tot. Sentim la causa de l'alliberament de la pàtria amb tot el foc de la nostra joventut i havem ajustat tots els nostres actes i tota la nostra vida a aquest sentiment sagrat que és l'ideal suprem de l'emancipació política de Catalunya.

Davant les forces polítiques que de la pàtria estant han treballat per aquest ideal que ens crema l'ànima, *RESSORGIMENT* no ha volgut prendre partit. Totes elles ens han merescut simpatia, — com més radicals han estat en llur actuació més ens han entusiasmats — i a totes havem il·loat quan se n'han fet dignes, així com les havem combatut noblement quan ens ha semblat que l'actuació llur, negligia la ideologia cabdal. Han's-la ací la nostra independència: front els partits polítics catalans en sentim l'orgull, però davant la lluita aferrissada de la nostra pàtria amb l'Estat espanyol, no prendre partit de seguida a favor de Catalunya seria reregar de la nostra sang i de la nostra ànima; aquell català que davant la seva situació front Catalunya i Espanya roman indiferent és que no té consciència de la pròpia nacionalitat o és un català mala ànima. No partem d'aquells que resoltament abandonen la mare per la

madrastra, perquè o ens inspiren fàstic o commiseració.

Durant aquests deu anys si n'havem presenciat de conversions! No ha estat poc el camí que tocant a catalanitat ha fet la colònia catalana de l'Argentina! Diem, però, que aquesta evolució saludable s'ha produït simultàniament amb el despertar de Catalunya que poc a poc ha anat obrint els ulls a la realitat. Es clar que també hom ha presenciat, en l'ordre individual, qualque regressió en sentit ideològic; sortosament, però, els dits d'una mà abasten amb escreix per a comptar-les. En general la nostra colònia ha avançat força en el camí de la seva renacionalització, però estem molt lluny, encara, d'arribar a aquella saturació nacionalista, a aquell grau de catalanitat necessari per a poder-nos enorgullir de la nostra condició de catalans fidels a l'esperit autèntic de la nostra estimada pàtria.

L'ideal bàsic de *RESSORGIMENT* pel que toca als catalans de l'Argentina és aquest: aconseguir que tots es reincorporin a l'esperit nacional i que ningú menyspreï, ans bé l'exaltei i mantingui tothora, el sagrat nom de català que porta, és a dir, que tot hom senti l'orgull d'ésser català. Aspiració per la qual havem treballat deu anys i treballarem tants com ne calguin per tal d'ajudar a què esdevingui realitat.

I pel que es refereix a l'ideal suprem, norma i raó de la nostra existència, ja ho havem dit manta vegada i ho repetirem avui: Llibertat completa de la nostra pàtria. Reivindicació absoluta de tots els atributs nacionals. Independència il·limitada. Constitució de la República Catalana lliure i sobirana dels seus alts destins.

EL CARDENAL PATRIOTA

La premsa diària argentina d'aquests últims temps dona a entendre en la seva secció telegràfica que hi ha queleom d'anormal entre les relacions de l'Arquebisbe de Tarragona, el govern dictatorial d'Espanya i el nunci apostòlic a Madrid, monsenyor Tedeschini.

Pel que hom ha pogut entrelluear dels telegrams arribats de Roma i Port-Bou, i publicats per "La Nación" en les seves edicions corresponents al 23 de juny i al propassat dia 7, i per la informació que en altre lloc d'aquest número inserim deguda al diligent *Kómos*, sembla que el doctor Vidal i Barraquer, cardenal i arquebisbe de Tarragona, és objecte de totes

censures i àdhuc de severes amenaces, sota l'actuació de menysprear l'idioma espanyol i d'afavorir els ideals independentistes de Catalunya.

Provarem de donar als nostres lectors una idea dels fets que s'han esdevingut, segons sembla, atenent-nos als dolls d'informació esmentats.

El Seminari de Tarragona celebrà com tots els anys l'encabament dels cursos amb un acte literari i repartiment de premis. En aquest acte hi assistí un delegat governatiu, el qual s'astorà de veure com tots els parlaments, proves escolars, etc., eren pronunciatos en català o en llatí, i que l'idioma d'En Primo de Rivera era pre-

(*) Ésser partidista era per ells aquell qui volia ésser català i no res més que català, aquell qui com a català frisava per la llibertat de Catalunya i no acceptava cap més pàtria que la natural: la que l'havia dotat de caràcter, costums, idioma i totes les característiques racials i ètniques.

rit totalment. L'home sortí com aquell qui diu veient visions i s'apressà cuita-corrents al govern civil convençut que la seva descoberta li proporcionaria, quan menys, un ascens en la carrera. El governador, absentat de la cosa, ho posà de seguida a coneixement del dictador, aquest ho passà a En Llapissera i En Llapissera al Nunci. (Entre parèntesi direm que aquesta vegada la cosa s'ha portat en la més absoluta reserva malgrat que ho sabés àdhuc el Nunci).

Com que el govern no té jurisdicció dintre del Seminari, En Cametós XIII feu pressió prop de monsenyor Tedeschini, Nunci de S. S., i ja tenim a aquest en funcions dictant una reprensió severíssima contra el digníssim cardenal, orgull de Catalunya, per no haver donat un lloc d'honor en la festa del Seminari a l'idioma oficial espanyol. El doctor Vidal i Barraquer contestà al Nunci que l'havien mal informat, que l'idioma oficial del Seminari era el llatí i que aquest havia ocupat, com sempre, el lloc honorífic i que no veia perquè s'havia de criticar el fet d'haver-s'hi honorat també el català, l'idioma matern dels escolars i el que parlen els naturals del país on s'havia celebrat la festa.

El nostre cardenal, ofès en la seva alta dignitat jeràrquica, no en tingué prou de la contesta al Nunci sinó que va posar l'afer a consideració de la Santa Seu i denant a aquesta el retir de monsenyor Tedeschini.

En Llapissera XIII, en canvi, oferí al Nunci un capell cardenalici si podia obtenir del Sant Pare una mesura disciplinària contra el nostre cardenal.

El conflicte està ara a estudi de la Santa Seu. Mentrestant, i en la impossibilitat d'ordenar la seva detenció, el govern dictatorial d'Espanya ha posat un cordó de policies i guàrdies civils al voltant dels palaus de l'Arquebisbe de Tarragona, i el Bisbe de la Seu d'Urgell, el qual s'ha solidaritzat amb l'actitud del doctor Vidal i Barraquer, segons sembla.

Les informacions esmentades diuen també que s'ha iniciat a Catalunya un poderós moviment religiós a favor de la dignitat de l'idioma català a les escoles i en tota mena de documents, per tal de contrarestar, així, l'ordre del govern d'Espanya prohibint l'ensenyança i l'expandiment de la llengua de Raimon Llull, del rei En Jaume i de Verdaguier.

Contestant els atacs de què és objecte per part del govern d'Espanya, el cardenal-arquebisbe ha dit que es meravellava de l'actitud dels governants de l'Estat espanyol, únics responsables de l'increment del català per haver negligit la fundació d'escoles a Catalunya, la qual, si ha volgut que els seus fills aprenguessin a llegir i escriure, s'ho ha hagut de pagar del seu peculí particular, i la cosa més natural era

que, en fundar escoles, emprés l'idioma dels que hi havien de concórrer i no una llengua que els és estranya absolutament.

Digna lligó la del cardenal patriota! Digna actitud que tots els catalans conscients de la nostra personalitat sabrem agrair-li, catòlies i no catòlies, que en la defensa de la dignitat i les institucions de la terra mare, tots som uns i el punt de vista religiós de cadascú no compta.

Homes com el doctor Vidal i Barraquer es fan dignes de l'agraïment de la pàtria.

Aquest bell gest d'ara no és únie en la vida del cardenal-arquebisbe. No oblidem

ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA MANIFEST DE LA DELEGACIÓ DE BUENOS AIRES

L'anormal situació de Catalunya a partir del cop d'Estat del 13 de setembre de 1923 amb les contínues vexacions de la dictadura opressora, aferrada en destruir tot aquell planter inicial d'institucions culturals de que gaudíem, moltes d'elles ja en exhuberant desenrotllament i conduïdores en son conjunt a un esclat de reconstrucció nacional, sembla haver repercutit en l'ànima d'un bon nombre de germans nostres en aquestes terres.

La nostra institució que no ha pogut pas lliurar-se de les escomeses d'aquest poder dictatorial, es sorprèn de trobar en els seus rengles alguns elements, pocs per cert, que conceptuen innecessari continuar sostenint amb la seva adhesió personal constituïda per una ínfima quota, l'obra magna de la Protectora de l'Ensenyança Catalana, pensant sens dubte amb la seva inexistència, per haver-se decretat la seva clausura governativament.

Quan una institució ha arribat als 20 anys de vida amb plena florejença i compta a la ratlla de 25 mil associats, és molt fàcil decretar-li la mort per reial ordre, però 20 anys són el fort de la joventut i en aquesta edat contra la mort es lluita per tots els mitjans. La Protectora, avui com ahir i més que ahir, és ben viva i ara, en aquesta tongada de calamitats, és quan més s'han posat de manifest els resultats d'aquests 20 anys d'obra quieta, metòdica i constant.

Estimular avui als nostres adherents fent-els-hi conèixer els mitjans de què es val actualment la nostra Institució per tal de prosseguir la seva tasca, seria la més gran de les imprudències, ja que el nostre enemic se'n valdria, comproment així l'estabilitat en què avui es troba, passada la sotragada del primer moment.

Compremem la necessitat d'estímul que deuen gaudir tots aquells que lleialment cooperen a qualsevol obra benefactora, sobretot quan aquesta no té caïres d'aparatositat; abans el Butlletí mensual era el lligam que historiant el camí que s'anava fent estimulava la nostra cooperació. Avui,

que quan els reis d'Espanya posaren per primera vegada els peus en el palau de les rates, a Pedralbes, el doctor Vidal i Barraquer hagué de fer-hi acte de presència i beneir-lo perquè li obligava la seva missió eclesiàstica. Però s'abstingué patriòticament de concórrer al tòdum i demés actes protocolaris a que fou insistentment convidat i pregat d'anar-hi. El cardenal patriota, complerta aquella missió, es posà sobtadament malalt i d'aquesta guisa manifestà el repudi que li inspiraven els reials forasters que tan d'odi senten envers la terra catalana i els seus fills.

per raons que no cal exposar, hem de viure en ple deslligament, però ensems amb la més gran fe i confiança.

Nosaltres que com a dirigents d'aquesta Delegació tenim coneixement d'allò que es fa, declarem als catalans, contribuents o no, que les escoles, que depenien de la Protectora subsisteixen i mai com ara convé sostenir-les, que les subvencions a les escoles particulars que ensenyen català es continuen i fins s'amplien, que les edicions de llibres de text ja han estat repeses, que les Colònies Escolars d'estiu es formen igualment i que mai com en el moment actual la gent de la nostra terra s'ha interessat per llegir i escriure correctament la nostra llengua.

A la nostra pàtria les publicacions catalanes, ja siguin llibres o revistes en tots els aspectes, literaris, pedagògics, socials, científics, etc., es multipliquen i l'èxit de venda és prova palesa de l'evolució que en pocs anys ha fet el nostre poble. Difícil és valorar el grau d'importància que en aquesta evolució hi ha aportat la llevor escampada per l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana; sense por d'errar-nos, però, podríem posar-la al lloc d'honor.

Mentre aquesta Delegació estudia actualment els mitjans per a que llurs associats visquin en major contacte i puguin gaudir de la satisfacció de conèixer de quina manera contribueixen al ressorgiment cultural de la nostra pàtria, a ells i a les Delegacions escampades en aquestes terres americanes ens dirigim amb tota l'ànima i els diem:

Continueu fermes a les files de l'A. P. de l'E. C.! Propaguen la seva obra i finalitat! Busqueu nous adherents i tingueu la màxima confiança en que les vostres aportacions seran de veritable profit per al pervindre de Catalunya.

Buenos Aires, juny de 1926.

ANGEL BOIXADER,
President.

JOSEP PAYRÓ,
Secretari.

DE LA SARDANA(*)

Qui era Pep Ventura i quina valor tenen les seves obres? Han passats 51 anys d'engà de la seva mort, i s'ha garbellat tot com calia. No hem de sentir-nos feblement sentimentals, sinó pietosament justos.

El cas d'En Pep Ventura és molt semblant al d'En Clavé i al d'En Pitarrà: més que admiradors de les seves obres, ens n'hem de sentir de la seva obra; valen més com a fundadors d'institucions que com a artistes purs. Gràcies a Pep Ventura tenim actualment un esplet de compositors notabilíssims; aquest és el principal motiu pel qual hem de venerar la seva memòria.

Perquè és el cas que Pep Ventura va escriure més de 200 sardanes i sols mitja dotzena han resultat acceptables. No havia estudiat gens, ni tenia tampoc inventiva ni la intuïció de l'harmonia; li mancava, en una paraula, l'espurna del geni, que és l'única cosa que, de vegades, pot substituir la preparació i l'estudi.

La majoria de les sardanes de Pep Ventura eren compòstes a base de melodies d'òpera italiana o d'obres líriques alshores en voga, de faïso que la catalanitat n'era absent, i no palesaven cap personalitat artística. I si algunes poden avui escoltar-se, és degut encara a la refundició que amorosament n'han fet alguns mestres contemporanis: així el "Tot d'oració" que avui es coneix és harmonitzat pel Mestre Nicolau i el "Per tu ploro" pel Mestre Pujol, el qual es dedica, d'un temps ençà, a refundre les més interessants sardanes de Pep Ventura.

Però tot això s'ha vist després, quan han passat els anys i el sedàs del temps ha llurat de tota passió els crífies i els jutjadors. Sortosament per a nosaltres, la gent del temps de Pep Ventura s'engrescava amb les seves produccions, tant, que diu que fins ploraven quan ell tocava la tenora — sembla que jugava molt bé aquest instrument — i de seguida sorgiren els imitadors, el primer dels quals fou un músic de Castelló d'Empúries anomenat Agramont, qui fundà una altra cobla i escrigué més de 800 sardanes, que jeuen oblidades per manca d'interès i de valor musical.

Immediatament, es crearen cobles a moltes poblacions de l'Empordà i cada dia sortien nous compositors. Aviat la sardana fou mestressa i senyora de l'esmentada contrada.

Després, d'algunes temptatives interessants però no reeixides, sorgí tot d'una el primer compositor d'empenta. Aquest fou

Josep Serra. Nat a Peralada i iniciat en la música a l'escola que en aquella població sostenia el comte de Peralada — que, dit sigui tot passant, fou un excel·lent focus d'aprenents que més tard havien d'esdevenir mestres — entrà encara jovenet a formar part de la cobla "La Principal de Peralada", una de les que gaudia d'un més sòlid prestigi, mantingut encara actualment. Aviat Josep Serra, distingint-se pel seu talent musical, així composant com executant, fou nomenat Director de la cobla.

I escrigué un davassall de sardanes, algunes d'elles encara avui popularíssimes, com "La Pubilla Empordanesa", "Records de ma terra", "La reina de les flors", "Delectació", etc. Ell mateix ens ha explicat que havia començat malament, composant sardanes d'obligats a l'estil de l'època, però que en un moment determinat tingué plena consciència dels amples horitzons de la sardana i de la possibilitat de convertir-la d'una simple música per ballar en una música que sintetitzés l'esperit de la terra mare i oferís ample camp als compositors de volada. "Somnava — diu — i em vaig desvetllar". Efectivament, la seva primera sardana interessant, la que divideix en dues èpoques la llista de les seves produccions, es diu "El despertar d'un somni".

Ara bé: a la valor intrínseca i considerable de l'obra de Josep Serra, s'hi afegeix la valor relativa d'haver estat ell, amb les seves produccions, qui feu interessar per la sardana als primers compositors catalans. I gràcies a ell s'incorporaren al moviment sardanístic els dos noms fins ara més importants en aques terreny. Ja hauréu endevinat que al·ludeixo Enric Morera i a Juli Garreta. Aquests dos, per camins ben oposats, han portat la sardana-música a un grau d'esplendor que ens prova la gran veritat d'aquella dita la qual expressa que tots els camins porten a Roma.

Efectivament, Enric Morera ha estat sempre un seguidor fidel de la tradició que inicià Ventura i continuà Serra. Les seves sardanes, bellíssimes, d'una absoluta perfecció arquitectònica, són plenes de melodies clares, transparents, d'una sabor natament terral i clàssica. I en el seu mateix estil ha iniciat la nombrosa colla de's seus joves deixebles.

Juli Garreta, en canvi, esperit frisós i inquiet, trenca moltes i consuetuds, i produeix una col·lecció de sardanes d'un estil nou, on els temes s'encalen sense mai acabar, on el ritme és sempre vacil·lant i bellugadís, on l'arbitrarietat en la construcció substitueix a la mesura i la contenció elasticitzants.

Els dos han estat fins ara els pontífexs màxims de la producció musical sardanís-

tica. I com que tots dos valen, tots dos han triomfat. Les sardanes per a cobla i per a cor, de Morera, han obtingut la més plena consagració popular. Les sardanes orquestrals de Garreta, l'han obtinguda del públic dels concerts, sàviament executades sota la batuta intel·ligent del nostre eximí Pau Casals.

Dissortadament, el dia 2 de desembre de l'any passat traspasà Juli Garreta a Sant Feliu de Guíxols, quan encara moltes i grans coses eren d'ell esperades. Deixa, però, una colla de seguidors, no en absolut, puix que ell no tenia deixebles directes, sinó en el sentit de que a molts compositors joves la música de Garreta els ha descobert nous horitzons cap on adregar la mirada i nous camps inexplorats d'on podran recollir-ne saborosos fruits, si els treballen amb les eines de la pròpia personalitat.

.....

Molt bé; no podem, però, donar-nos per satisfets fent aquesta bella afirmació. Jo, almenys, no en tinc prou. Efectivament: la sardana és la nostra dansa nacional; ho constatem amb una simple exposició de fets. Però, què ho fa que de la sardana n'haguem fet la nostra dansa nacional? Per què ha sofert aquesta tan bella evolució i aquest tan noble desenvolupament?

Algú dirà; la resposta és senzilla. La sardana s'ha perfeccionat musicalment, perquè els bons compositors s'han sentit atrets per les característiques sonoritats dels nostres instruments típics i han volgut consagrar-se a aquest caire de la música catalana. I algú afegirà: cada dia són més els dansaires de la sardana, perquè és una dansa d'una gran bellesa plàstica, i perquè uns entusiastes propagadors han fet encertadament la tasca de proselitisme.

Però aquestes explicacions no ens plenen prou; hauréu de continuar preguntant: i per què els compositors no n'han tingut prou amb poes assaigs per sentir satisfet el seu desig de conrear una música característica, que ni els durà profit ni els farà traspasar les fronteres? Per què els dansaires han trobat bella la sardana? Per què els propagadors no han regatejat esforços i han fet sacrificis incomputables per assolir llur objectiu?

La contestació a totes aquestes preguntes, amics, no sóc pas jo el més indicat per donar-la. Aquesta resposta la porten tots en les pregoneses de la vostra ànima i tots la sabríeu donar amb unanimitat. Però és necessari que us la dongui jo, ja que sóc avui l'encarregat de parlar i vosaltres els condemnats a sentir-me. I us la donaré per no deixar incomplet el meu treball, per bé que no us hagi de dir res de nou.

Una virtut té, per a nosaltres, la sardana, més forta que les possibilitats que encloou per a la creació musical, més forta que la bellesa plàstica que Maragall contava. Aquesta virtut és la seva catalanitat.

(*) Fragments de la Conferència que sota aquest tema donà en el Casal Català el Director de la revista "La Sardana", de Barcelona.

Els estrangers només hi poden veure una dansa bonica, aixericada, d'un ritme escaient; hi poden veure una música nova, característica, original. Ja és molt que hi vegin tot això.

Nosaltres encara hi veiem més. Hi veiem una dansa i una música posseïdes d'una profundíssima catalanitat.

Ens rabegem l'esperit en les sonoritats de la cobla. Sentim l'ànima embriagada en el plasticisme de la dansa.

Ens apar, sentint sonar la cobla, que Catalunya canta. I ens sembla, contemplant el moviment rítmic d'una rotllana, que Catalunya dansa.

Per això produeix una commoció en les nostres fibres sensibles. Per això combla de joia el nostre esperit sedent de socialitat.

Molt encertadament escrivia un dia un amic els mots següents, si fa o no fa. Deia: haig d'escriure un elogi de la sardana; és un compromís que no puc eludir. El que és que no sé com fer-ho. No és ridícul ara escriure odes, després de les moltes que els bons poetes han produït, dedicades a la nostra dansa, amb la de Maragall al davant? És ben difícil que un hom pugui rebreix a lloar la sardana sense repetir conceptes vulgaritzats i sense caure en xavaqueries desprestigiadores. I continuava l'amic: només puc atrevir-me a escriure un nou elogi de la sardana, emprant un procediment també nou, un procediment que els billaristes qualificarien de carambola per tres taules. Què com de superior deu tenir la sardana sobre les altres danses — parla sempre l'amic — puix que jo no sé de cap altra que proporcionï temes suficients per omplir setmanalment una revista de 16 pàgines, sense monotonia; cap altra no necessita uns agrupaments d'executants que amb aquesta sola feina puguin guanyar-se la vida; cap altra compta amb una cinquantena o més d'entitats constituïdes que laboren continuament en pro de la seva divulgació i de la seva puresa.

Es a dir, l'amic deduïa molt lògicament la superioritat de la sardana, basant-se precisament en les conseqüències d'aquesta superioritat, enlloc d'embestir-ho directament. L'explicació no és de poeta, és veritat, però té la forga de les argumentacions sòlides i clares.

M. CAPDEVILA.

G U I M E R À

18 de juliol, 1924. — Dos anys que la seva còrpora no alena però el seu esperit projecta damunt nostre la flama de l'ideal que no abandonà mai. Han passat dos anys i ens és present tothora encara per virtut de les seves doctrines, patriòticament intransigents, i de les seves obres genials. Guimerà és d'aquells homes que no necessiten estàtues ni monuments per a ésser immortals, i això és la prova més clara del seu talent preclar i de la seva obra excelsa.

C O N F I D È N C I E S

(Telegrames de l'Agència Kòmos
no passats per la censura militar.)

NOTA CÒMICA

Tarragona. — Es motiu de xerois comentarís una fiada de potes del delegat governatiu que assistí, en representació del general governador, a la clausura del curs acadèmic del Seminari d'aquesta ciutat. El fet hom diu que es produí d'aquesta manera: El delegat governatiu, en sortir de l'acte cultural d'aquell centre, denuncià al governador que tots els discursos, inclús la memòria del secretari, havien estat dits o llegits en llengua catalana. El governador ordenà que es procedís judicialment contra el senyor arquebisbe que presidí la festa i consentí aquest vergonyós "suplanto" de la llengua de Cervantes. Comengaren els testimonis a evacuar llurs declaracions i... oh desengany... tots ells anaren dient que l'única llengua oficial del centre docent era la llatina i que en llatí s'havien pronunciat tots els discursos. No cal dir que davant de la planxa s'ha cuitat de tirar terra al damunt del fet.

Aquesta anèdota ha recordat a molts aquella famosa declaració del general Llussada qui deia que a l'Institut d'Estudis Catalans tots els rètols estan en català excepte les xifres que són en llatí. També s'ha recordat en aquesta avinentesa el talent d'aquest mateix ex-governador qui davant d'un anàlisi de vi fet per ell per tal de descobrir la trafica, deia: *Lean ustedes, vean, vean: agua, tantos; sedimento, tantos; tartratos, tanto; ácido tánico, tantos; alcohol, tantos; azúcar, tantos; y vino...*, *mè una gota; ya lo ven ustedes.*

EL PROF. MUCH A BARCELONA

Barcelona. — El rector Martínez ha tingut d'hostatjar a la Universitat l'il·lustre professor d'Hamburg M. Much, el qual venia de Madrid amb el propòsit de donar una conferència en la Facultat de Medicina. El rector Martínez, però, davant la seguretat de rebre una xiulada si ell sortia a la tribuna a fer companyia al professor alemany, ha aconsellat a aquest que es declarés malalt i deixés córrer els seus projectes culturals. Aquesta notícia ha arribat quan la sala d'actes de la Facultat de Medicina era plena de públic que esperava sentir la conferència anunciada. S'han donat innombrables crits de mori el rector esquirol! Aquesta actitud del rector Martínez coincideix amb la seguida amb motiu de la visita del gran assagista anglès Chesterton. Aleshores el rector Martínez omplèn de colònia anglesa la sala de la conferència i no permeté l'entrada al públic fins que tots els seients foren materialment ocupats per auditori

exòtic. Així s'estalvià la manifestació de protesta que fatalment l'esperava.

EL CRIM DEL CARRER D'ESCUDELLERS

Barcelona. — S'ha sobressèit la causa que hi havia oberta per l'assassinat de la noia Bernaveu, del qual el poble senyala com autors el fill del general en cap de les tropes d'ocupació de Catalunya i l'auditor de la causa de Garraf, tinent coronel Fernández Valdés.

L'EXIT D'UNES MEDALLES

Barcelona. — Amb motiu de celebrar-se la festa del natalici del rei dels espanyols, s'han posat a la venda en els centres oficials de tot Espanya i terres ocupades per les tropes espanyoles, un remanent inesgotable de medalles d'homenatge al rei Alfons XIIIè. A un dels quaters de Barcelona el coronel féu formar els minyons de quota i els digué que tenia al seu despatx un stock d'aquestes penjarelles al preu de 10 ptes. l'exemplar, i afegí que el qui en vulgués adquirir alguna fes una passa endavant. Ningú no es mogué del rengle.

UNIVERSITARIA

Madrid. — Per haver pronunciat unes paraules contra el govern a propòsit de la provisió de la càtedra de l'Unamuno, ha estat condemnat a desterrament a Xafarines el catedràtic d'aquesta universitat senyor Jiménez de Asua. El claustre de la mateixa s'ha reunit i ha acordat nomenar un tribunal d'honor per a jutjar la conducta dels dos catedràtics que, essent ministres d'En Primo de Rivera, han permès que es prengué una tal mesura governativa contra un company. Els dos ministres han dimitit. El Primo s'ha vist enfangat i ha demanat parlamentari amb el claustre madrileny per tal d'evitar el mal efecte que havia de fer a l'opinió honrada y sensata el fet de veure un govern dictador coaccionat pels de sota. La fórmula ha estat retirar l'ordre de deportació i — fent veure que es tracta d'un favor reial — algar totes les penes de deportació governativa que hi havia en pràctica, inclús la dels advocats de Barcelona. El senyor Jiménez de Asua no s'ha mogut de Madrid.

CONFERÈNCIA INTERESSANT

Madrid. — Davant d'un públic nombrosíssim el catedràtic senyor Jiménez de Asua ha donat la seva anunciada conferència sobre la seva estada a Xafarines. Ha estat un gros èxit de xirinola.

ELS "ATRIBUTOS DE LA MASCULINIDAD" D'EN MARTINEZ ANIDO HAN PASSAT UNS MINUTS DE PERILL

Madrid. — El general de la llei de fuga cada dia es declara més *intellectual* i fa mèrits per a que tothom li ho reconegui. Dies enrera acompanyà a fer una visita universitària a un diputat feixista que ha vingut a donar sengles conferències. En el programa d'aquesta visita universitària li havia un creuer per la Facultat de Medicina. Els estudiants d'aquesta facultat s'adonaren ben tost de la presència de l'il·lustre inspirador de l'ordre de deportació del professor Jiménez de Asua i improvisaren un acte d'homenatge que hauria culminat en una seriosa operació quirúrgica si no s'hi haguessin interposat escamentment la figura venerable del professor Recasens, qui amb gran agilitat sabé distreure els fogots estudiantils derivant el projecte cap a un miting a la sala d'actes que permeté al Martínez Anido escapar-se per una porta de servei.

JOCES FLORALS DE MALLORCA

Ciutat de Mallorca. — Definitivament s'ha decidit no celebrar els jocs florals d'enguany davant l'idiota propòsit de l'alcaldé de que tots els discursos fossin en espanyol i que la flor natural anés lligada amb una cinta estanquera.

DE L'ALDARULL ESCOLAR MADRILENY

Madrid. — En finalitzar el miting celebrat a la sala d'actes de la Facultat de Medicina, mentre el general Martínez Anido era reclòs a la sala de dissecció, el doctor Recasens digué des de la tribuna d'oradors i entre grans aplaudiments: "*Es no-*

ble dar la sangre por la patria, es muy digno darla por la libertad, pero merece el desprecio de todos la simple gota de saliva que se gasta para pronunciar la palabra ministro..." Mentre deia aquests mots, un bidell que acabava d'entrar, li estirava el got i li deia: "Ya se ha marchado".

PARAULES D'EN MARTINEZ ANIDO

Madrid. — A propòsit de l'estratagema posada en joc pel doctor Recasens, deia el general Martínez Anido en el seu despatx: "*Es inteligente Recasens. ¡Y pensar que al principio del Directorio no nos portamos con él demasiado bien!*"

PROVA DE SEGURETAT

Barcelona. — D'acord amb aquella famosa declaració del Primo: *el rey va a Barcelona con la misma seguridad que a Sevilla*, l'ajuntament esquírol, davant l'anunci d'un possible pròxim viatge dels reis d'Espanya a Barcelona, ha fet emblanquinar les parets dels solars i els sòcols de les cases de la Granvia Diagonal, des del carrer de Montaner fins al Palau de l'Almoïna. D'aquesta manera es veuen destacar les figures humanes que hi passen per davant.

"MOT DE LA FIN"

Barcelona. — Hi ha gran febra de renovació a l'Ajuntament esquírol. Ara es tracta de canviar noms de carrers. Un regidor ha dit que cal treure molts noms exòtics: — A Sant Gervasi — ha dit — hi ha el nom de Plató en el rètol d'un carrer, talment com si nosaltres tinguéssim un deure d'honorar aquest nom que pot estar molt bé a un carrer de Roma.

Per la transcripció,
Kòmos.

Boulogne-sur-Mer, 3 de juny, 1926.

ELS BELLS INDRETS DE CATALUNYA

PORRERA. — El pont sobre el riu Ciurana.

E S P U R N E S

El rei, d'un país de llarga història, que fa com si realment ho fos, ha eregut que un viatge per terres de Franga i Anglaterra li era tan necessari com el pa que menja. A hores d'ara potser ja torna a ésser a la capital del seu quasi imaginari reialme, ben satisfet de tot allò que els seus ulls li han permès de veure, que ha estat tot el bo i millor de les nacions esmentades.

Perquè, segons tenim entès, el deliciós rei no mira prim. Va allí on li sembla. Ben sol.

Els homes del seu tremp són així.

Els primers dies del seu sojorn a la capital francesa, el rei dels somnis plaents devia estar contentíssim. Si haguessim pogut tenir-lo a tret d'all, aleshores que parlava amb tothom qui volia escoltar-lo, ens hauria permès de fer un seguit de descobriments que ens haurien estat ben guanyats.

Malauradament, la nostra condició d'habitants de terres joves ens ha privat d'aquella satisfacció.

M. Robert de Flers va ésser el sortós mortal qui aconseguí més coses de la llengua reial. Com és natural, el bon home, que nosaltres el fem d'un tarannà de tant se me'n dona, escoltà moltes coses que sortien llaivats enfora del rei... Ben segur que el literat francès, en acabat de l'entrevista restà més content que un gos amb un os.

L'entrevista que el rei de la bona ventura concedí al literat que ara mateix havem esmentat, si no fos perquè som massa càndids, fins ens faria anar massa lluny. I és que el pensar tort és una cosa llesta...

Per això estem ereguts que els homes són de tan esponjós llevat que, de bona part d'ells, un pastisser que sàpiga on té la mà dreta, sense esforços de cap mena podria treure'n profit.

El rei dels bons auguris, com és natural, va ésser pròdig en tot allò que feia referència a l'estat actual en què es troba el seu reialme. Va passar revista, si fa no fa, de coses que ell sap prou bé que pot jutjar-les sense por de dir mentides.

Està clar que M. Robert de Flers, l'únic que devia fer era escoltar.

La vèrbola florida del rei, que parlava en el temps més formós de l'any, a Europa, en certs moments devia ésser inexhaurible. Tant és així que el bon de Flers va limitar-se...

El rei, però, va tenir el delicat acudí d'invitar-lo a fer un viatge a la seva capital.

El literat francès potser el complaurà. Aleshores, el rei que, segons sembla, és amant de donar molles de pa als ocells, li farà veure com el poble més calçasses l'ajuda a fer, del pa, molles.

Molles: el pa esmicolat; menja ideal per als ocellots famolenes.

L'home de les gran escomeses, aquell que va tenir, en moments crítics per a tot un poble, el seny clarivident prou desenvolupat per posar-se al davant dels homes de bé per redimir-lo, sembla que està satisfet.

No cal dir que parlem del marquès d'Estella.

Es que, a León, el dit marquès va parlar i va dir que hi ha onze voluntats. Deu voluntats són les que fan sonar els massos del poble, i l'altra, la gran voluntat, la que diu: feu això, feu allò altre... Feu!...

Com de consuetud, el floctinent dels sonadors dels massos del poble, que sempre que parla ho fa durant o a les araballes d'un banquet (l'ocasió més avinent per dir coses transcendents), va entreveure la futura grandesa de la pàtria d'ells, tot dient que, com un sol home, les voluntats laborarien per tal que el separatisme, l'anarquisme i el formatge d'Holanda no baixin de preu.

A jutjar pel telegrama que vàrem llegir a ran del dit discurs, sembla que els leonesos no van escoltar de molt bon grat allò del formatge. Ells haurien volgut que hagués donat la bona nova que, per sempre passat a la Història; però que el formatge, més, el separatisme i l'anarquisme havien com a bon mos, s'hauria hagut de tenir a l'abast de la mà, com qualsevol altra cosa.

Després d'això també va dir als leonesos que el cristianisme és el seu nord. Pots ser que, en aquells moments, com un rampell, va passar-li pel cap Santiago de Compostela. Aqueixa ciutat gallega, per al marquès de rebot, té la virtut inefable d'haver-li tornat els atributs que posseïx tot aquell qui és bon cristià.

Però... Quin goig quan un home pot parlar a boca plena!... Amb quina fruïció devia afuar els qui, malalts, van gosar de pertorbar la marxa ascendent de la pàtria...

La solemnitat d'aquells moments devia ésser tan gran que la nostra ploma no és capaç de descriure-la.

I és veritat que són malalts. No se sap per què hi ha individus carregats d'anys i panys i encara tenen vel·leïtats pròpies d'homes plens de vida...

Ara mateix, no és ben trist que tot un senyor general Weyler s'hagi proposat de posar-se camisa i jaqué que ja li viudrien massa grans?...

Es que la major part dels herois són així: mai en tenen prou.

FREEMAN.

.....
Si voleu que la llengua catalana imperi damunt totes les activitats del nostre viure nacional, contribuïu a l'obra magna d'educar els infants en l'idioma de la Pàtria. Aquesta tasca d'un alt sentit cultural i patriòtic la realitza l'Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

TRES DIFERENTS TIPUS DE MASIES CATALANES

Fotogs. RESSORGIMENT, par Bruquera.

EL FOLKLORE I SON DESENROTLLAMENT A CATALUNYA

L E S C A N Ç O N S

Altra manifestació del saber popular el recull de la qual ha pres gran volada, és el referent a les cançons. Just és que hi dediquem tan sols sien quatre mots, no solament per l'interessant del tema, sinó per la bellesa del mateix, i perquè vosaltres, donant mostra d'un gust que us honora, hi haveu acedint tota l'atenció que es mereix, creant un Orfeó i mantenint-lo tan tècnicament, com estèticament, en elevat lloc.

Si és veritat que la música és l'art més per, el més ideal, el més abstracte, podem dir que la cançó mereix també una consideració semblant: perquè si bé ella té l'acompanyament literari, mai tan subtil com el so musical, té per sobre de la música l'avantatge d'ésser emesa, no per mitjà d'un instrument de matèria morta com l'arpa, com el flabiol, com el piano, sinó per mitjà de la veu humana, les modalitats, la dolçor i la vibració vital de la qual mai aquells podran igualar.

El nostre poble és cantador de mena. Es tima la cançó com la mètrica, perquè la sent i no pas per cercar-hi sols un esplai, com sol demostrar quan diu: *Qui canta, sos mals espanta*. Hi ha alguna corda especial en la sensibilitat catalana que respon simpàticament i intel·ligentment a tot só harmònic. Es ja proverbial entre els músics estrangers que venen a Barcelona dir que no hi ha *galliner* de teatre més exigent que el català, i que se'n van contents de la nostra ciutat si han aconseguit l'aplaudiment dels pises alts, de la gent que ocupa els seients més humils.

Per això, sens dubte, la nostra cançó popular és tan rica. Rica en motius, en tonalitats, en cadències. Rica en cançons apropiades a tots els nostres sentiments, a totes les nostres activitats. No sols tenim les cançons amoroses, les històriques, les humorístiques, les ballables, les religioses i les polítiques, sinó les de bregol i les de treball (cada feina especial té la seva cançó acompanyadora: segar, batre, llaurar, collir olives, passar la farina, teixir, fer puntes, etc.).

Al darrer quart del segle passat, l'Aguijó, En Milà i Fontanals i En Polai Briz en feren una collita estimabilíssima. Més tard l'Alió, En Morera, En Millet, En Pedrell, En Guasch, En Campmany i tants d'altres varen dedicar-s'hi, recollint-ne o estudiant-les. Ara són legió els que es dediquen a recollir-ne. I ja es fa d'una manera metòdica, que és com cal recollir el folklore, anotant íntegrament la lletra i la tonada (per molts barbarismes que continui aquella, i per molt que aquesta presenti alguna nota escàpola a tota llei musical coneguda); anotant la data en que es recull, i la persona que la canta, amb l'edat que té, la seva professió, el seu origen, el lloc on viu, on la va aprendre, i els moments

especials en que acostuma a cantar-la, sobretot si li acompanya el seu treball.

L'Orfeó Català prepara un *corpus* de la cançó catalana que serà d'una gran importància, ja que les tonades que té recollides arriben a xifres importants.

La major part de les cançons no han pas nascut a la terra a on se canten, ni tan sols a voltes les que es refereixen a llocs o a fets especials, ja que es troben més o menys semblants a diversos països. Hom no està d'acord sobre llur origen i llur evolució, exceptuant les de fets històrics que s'atribueixen a un sol autor. Hi ha qui creu, amb fonament, que les de tonada pausada i austera (de les quals en tenim moltes, àdhuc acompanyant lletres amoroses) van aprofitar-se melodies de l'Església per allà l'Edat mitja, i que potser algunes d'elles daten de l'època romana.

En canvi, tenim unes cançons de motiu religiós a les quals el poble ha aplicat tonades allunyades de tot ènon sagrat; són les ingènues i alegres cançonetes de Nadal, que els infants canten davant dels pessebres. Algunes són d'origen individual, i feta fa només dos o tres segles. Però molt anteriorment existien les *Nadals*. Segons Van Gemep, "hom les veu aparèixer en la litúrgia des del segle IV".

Una especialitat de la cançó catalana que cal esmentar és la dels *Goigs* o cobles de Sants. Qui sap de quan eren es canten? Documentalment se sap que en el segle XIII ja existien, però hom creu que ja existien molt abans. Hi ha molts col·leccionadors de *goigs*: tenim i tot, la *Societat de Gogistes*. I l'afecció no ve d'ara, car, segons diu En Batlle en la primera col·lecció que en va publicar fa dos anys, ell n'ha vist un precíoc aplec fet en el segle XVIII.

No volem finir sense fer esment de les cançonetes infantívols, d'aquelles amb les quals les criatures acompanyen llurs jocs, perquè és per mitjà d'elles, precisament, que el Folklore dona als infants les primeres nocions de l'art del cant. Són formades, naturalment, pels més elementals moviments melòdics.

Aquest ensenyament comença tant d'hora, que gairebé abans de que ells sapiguem de parlar ja la mare els fa entonar, tot agafant-los les manetes, i voltant amb ells,

"La sardana
de l'avellana
pica de pens
i balla de gana
....."

i altres cançonetes senzilles com aquesta. Quan són més grandets, ja sense l'ajuda d'altri, celebren les variacions del temps, cantant el

"Plou i fa sol,
les bruixes se pentinen:
plou i fa sol,
les bruixes porten dol."

O el conecís i simbòlic

"Sol, solet,
vina'm a veure, vina'm a veure;
sol, solet,
vina'm a veure, que tinc fret!"

Véuen, després, les cançons pròpiament de joe, o acompanyadores de l'acció del mateix, com per exemple:

"Jo em posava la cotilleta:
jo feia així!

....."

i les dialogades com el joe de *El rei moro*. I per fi hi ha les de *tasca*, o sia les que, sense deixar de tenir característiques del cant infantívol, acompanyen ja en sos treballs manuals, com

"Les ninetes quan van a costura
fan puntetes amb el coixinet.
Coixinet, si tu sabies
les penes que em fas passar!

....."

les quals pot dir-se que serveixen de pont entre les cançons d'infant i les de gran, que, com he dit, en la nostra terra són tant i tan interessants.

SARA LLORENS DE SERRA.

(Seguirà.)

E L S L L I B R E S

ODES D'HORACI (Llibre primer), per Jerònim Zanné.

Aquell geni llatí que es digué Horaci ha trobat en Zanné un interpretador correcte, honrat i sincer. Les cèlebres Odes, model d'elegància, han estat traduïdes pel pulcríssim poeta nostre d'una fàcil enamoradora. No coneixem el text llatí originari, però ens sembla que Jerònim Zanné ha estat tant fidel al mateix que àdhuc el ritme i la mètrica de les Odes d'Horaci han estat escrupolosament conservades en la traducció catalana que ens n'ha donat.

La publicació d'aquest llibre constitueix un esdeveniment per les lletres catalanes. La veu autoritzada de Mestre Zanné es farà sentir en el cor de veus que dins de la pàtria exalcen els clàssics per tal de consolidar la nostra cultura, amenaçada de mort pel sabre i els esperons de les hordes militars espanyoles.

Davant l'obra del mestre admirat la nostra ploma és mesquina i no sap tragar el ditirambe a què aquell es fa creditor. Signi la seva pròpia obra qui parli per nosaltres. Llegeixi'n-se les dues odes que extraiem del llibre i inserim en altra pàgina d'aquest mateix número.

Mestrestant retem homenatge dilecte i fervorós al patrie, a l'artífex de la poesia catalana, i esperem amb delit l'edició del segon llibre de les Odes d'Horaci, en preparació.

N.

EL CASTELL DE SANTA CATERINA A L'EMPORDA

Façana principal amb el portal d'entrada.

Es troba situat damunt mateix de Torroella de Montgrí, i hom domina des d'allà una bella extensió de terra i de mar, Badia de Roses, Illes Medes, etc. La muntanya de Santa Caterina és d'una aspror extraordinària, tota baunada, segons creença popular que ens va ésser expressada per boca d'un pastor local; l'aspecte exterior de la muntanya fa creure que aquesta creença no està mancada de fonament. El castell té forma quadrada; amida uns 25 metres per paret, mida interior. El gruix de les parets és de 1.80 mts. aproximats.

La sensació que us produeix és semblant a la que es desprèn de Poblet: cosa sòlida, optimisme serè, fe en el nostre futur.

(Text i fotografies RESSORGIMENT, per Bruguera)

Detall interior. A l'angle, entrades a una de les torres.

Costat de tramuntana. - Façana de terra endins amb una finestra.

Façana de cava a Torruella. - Vista al mar amb dues finestres

LA NACIONALITAT DE COLOMB, L'HOME I EL NAVEGANT

A propòsit del raid del "Plus Ultra" i al cap de més de quatre segles ha tornat a ésser d'actualitat la figura del que ha estat considerat com a descobridor de les Amèriques. I novament s'ha discutit la qüestió de si era genovès o era espanyol.

Demés de la cèlebre biografia que va fer César Cantú s'han publicat a Itàlia durant aquests darrers anys una pila de llibres i articles sobre aquest punt i tots els autors coincideixen en demostrar que Colomb era fill de Gènova. Els espanyols, però no cedeixen, i com va passant temps i no poden trobar dades que demostrin el contrari, el famós "A. B. C." de Madrid aconsellava fa poc temps al govern de Primo de Rivera que doni per acabades les recerques i sense més discussió declari oficialment que Colomb era espanyol!

S'ha comparat a Franco amb Colomb i

es va organitzar el seu viatge seguint les petjades del genovès. Colomb va sortir del port de Palos; Franco també sortiria del port de Palos. Es deia que quan retornaria Franco d'Amèrica, desembarcaria a Barcelona per tal de fer sempre com Colomb. Però segurament que els historiadors moderns espanyols varen advertir que allò no era cert i Franco no vingué a Barcelona.

Això de que Colomb va desembarcar a Barcelona de retorn del seu primer viatge a les Amèriques és una cosa que ja ha estat del tot aclarida i s'ha comprovat que quan va venir a saludar els Reis Catòlics, que en aquells temps es trobaven a Barcelona, ho va fer per terra i no per mar.

Han corregut durant molts anys uns quadros i reproduccions litogràfiques representant el moment en que Colomb ofereix als Reis Catòlics tot el que porta de la seva

conquesta. En aquests quadros es veuen els reis asseguts en un tron, Colomb agenollat presentant les joies i pedres precioses i al darrera d'ell un indi; a l'entorn es veuen palatins i gent del poble.

Tothom ha erigit durant anys i anys que tot allò era cert i ens ho demostra el monument que tenim a la Porta de la Pau. Però en cap registre ni dietari d'aquell temps consta que Barcelona fes cap rebuda a Colomb.

Semb'la que els Reis Catòlics volien exigir-ho dels nostres Consellers, però hom diu que aquests s'hi negaren i per aquell cop En Ferran no va sortir amb la seva.

Destruïda, per consegüent, aquesta llegenda, cal que tothom arreeoni els quadros i reproduccions d'aquestes que encara tingui a casa, i si algun espanyol vol conservar-ho

haurà d'esborrar el nom de Barcelona i posar-li el de la ciutat on realment desembarcà Colomb. De moment, ho tindrà de deixar en blanc perquè encara no s'ha pogut descobrir quina població va ésser.

El més probable és que Colomb arribés del seu viatge i ningú en fes cas, tota vegada que tothom es burlava d'ell ja molt abans de sortir de Palos.

A mesura que els bons historiadors van aclarint les gestes dels reis i dels herois d'Espanya, tota la fullaraca que cobria el nom i els fets d'aquella gent se'n va per terra i ens descobriren uns reis malvats i miserables i uns herois que tenien tan mal ànima com els seus reis. Perquè la llegenda de la magnanimitat de la reina Isabel desprenent-se de les seves joies per a satisfer les despeses del viatge de Colomb, ha estat també comprovat que no és veritat.

Un valencià, Francesc Martínez, que encara és viu, va donar ja fa anys, no sé si a Madrid o a València, una conferència, la qual va ésser després impresa i en la qual demostrà que la reina Isabel no podia cedir les seves joies perquè molt abans se les havia empenyat a València. I un altre conferenciant, Salvador Sanpere i Miquel, digué i demostrà a l'Ateneu Barceloní, l'any 1892, que la quantitat necessària per a cobrir les despeses del viatge de Colomb la va facilitar un altre valencià, Lluís de Santàngel, el qual va lliurar els diners a l'Arquebisbe de Granada amb la garantia personal del rei.

Caldria, doncs, destruir tots els documents que hi hagi en els quals estigui representat el moment en què Colomb rep de mans de la reina Isabel les cèlèbres joies. I em sembla que en les repúbliques americanes n'hi ha més d'un.

En començar la recopilació d'aquestes dades diem que Colomb ha estat considerat com a descobridor de les Amèriques i amb això volíem donar a entendre que abans d'ell ja hi havia hagut algú que hi havia estat. Efectivament; entre altres que no varen tornar hi ha un tal Alonso Sánchez, de Huelva, que sembla que anà a parar a l'Amèrica obligat per un temporal i quan va tornar estava tant malalt que va morir aviat i precisament a casa de Colomb, el qual va poder estudiar després els diaris de navegació i d'aquesta manera trobar el camí exacte que tenia de fer.

*

Si estudiem l'home, veurem que es tracta d'un vidu que tenia els mateixos sentiments i el mateix esperit de conquesta característics de tots els reis i els conquistadors espanyols de qualsevol època.

Segons contracte signat amb els Reis Catòlics, ell tindria dret a la dècima part de tots els tresors que es trobessin en aquells països que anava a descobrir. Des d'allà va proposar als reis que a canvi del bestiar

de treball que convenia que li trametessin ell els regalaria els "indios" caníbals que pogués fer presoners o esclaus.

De tant en tant feien un repartiment d'indis, terres i béns d'aquella pobra gent que quan els varen veure arribar eregueren que eren enviats de Déu.

Tenien "indios" de propietat el Bisbe de Palència, el Comendador Lope de Conchillas i altres palatins. I el rei Ferran deia que l'esclavitud dels indis estava autoritzada per les lleis divines i humanes basant-se en una butlla atorgada pel Papa Alexandre VI.

Tots els historiadors nobles i imparcials com Lafuente, Robertson, Herrera i altres, estan d'acord en qualificar durament els mòbils que portaren els primers conquistadors espanyols a l'Amèrica: Usurpació de terres i béns, esclavatge dels naturals del país, acaparament de pedres i metalls preciosos, violacions i assassinats esborronadors... Algunes ànimes piadoses consideren aquelles conquestes com una gran cosa per a la propagació de la fe catòlica tal com avui hi ha persones d'aquestes que creuen el mateix de la conquesta del Marroc, però tots els historiadors asseguren que per tot on va dominar l'espanyol no hi ha un sol poble de pura raga americana que sigui catòlic. I això que Colomb era molt religiós, segons sembla pels seus escrits i que fins i tot vestia l'hàbit de Sant Francesc de tant en tant!

Quina fe i quina civilització tenien de propagar "aquella gent aventurera, viciosa i turbulenta", segons la frase de l'historiador Lafuente?

*

En parlar del navegant ens haurem de limitar a copiar algunes observacions i comentaris de gent que sap de què se les hen en aquestes qüestions.

Se sap que Colomb havia llegit força i que estava en relació amb persones molt enteses en cosmografia, però tota la seva tasca no demostrà pas que ell fos una eminència ni de bon tros. Era simplement un esperit aventurer amb energia i poès eserpols per a fer-se obeir i amb una sèrie de coneixements que no eren suficients per a triomfar. Val a dir que en aquella època diu que ni podia valer-se de brúixoles ni les cartes d'aquells temps estaven prou perfeccionades.

I devia ésser per tot això, que quan varen arribar a la illa de Santo Domingo estava convençut que havia arribat al Japó, i va fer signar a la seva gent una acta davant del notari que portava, declarant que es trobaven a l'extrem de l'Àsia, quant arribaven a Cuba. I els feia signar això menaçant amb arrengar-los la llengua si afirmaven el contrari!

Amb tot, la figura de Colomb, malgrat els seus grans defectes, ens mereix un cert respecte perquè fou una altra víctima

d'aquell rei Ferran, nomenat el Catòlic. El pobre Colomb va ésser empresonat, injuriat, portat encadenat a Espanya i deixat morir de misèria a Valladolid i sense saber el que havia descobert.

Aquests són els beneficis que li proporcionà el contracte signat amb els Reis Catòlics En Ferran i Na Isabel el 17 d'abril de 1492 i en el qual es deia que tindria per ell i els seus successors el grau d'Almirall en tots els països que descobrís en l'Oceà, amb els honors i prerrogatives de Gran Almirall de Castella; que també seria Virrei d'aquells països i no sé quantes coses més.

G. PUSTERET.

Presó de Barcelona, juny de 1926.

ODES D'HORACI (*)

ALS COMPANYS

Entene que és barbre costum de Tràcia,
Fer que dels veïres lluin discordies.
Signin les vostres ofrenes
A Bacus, exemptes de lluites.

Que sots l'espasa que branda el meda
Vins es barregen, lluen antorxes?
Ben recolzats a la taula,
Companys, l'avalot feu que pari.

Plau-vos que encengui ma cara adusta
Amb la gaïesa que el Falern dona?
Conti el germà de Megil·la
Sos mals; a altre preu no vuli beure.

Si jous us domten de falses Venus,
Rojó a les galtes no erec que us vingui:
Sols les volences ingènues
El rostre faran que enrogeixi.

Co que en les ànsies del cor fermenta,
Cal que una orella fael ho sàpiga:
Misers: Caribdi us enjova:
Amies, altra amor mereixieu.

Oh! Quina goja, quin déu, quin magus
Que savi meseli verins tessàlies,
Vèner podrà la quimera?
Pegasus tot sol ho podria.

A VENUS

Venus que regnes sobre Guidi i Pafos,
Deixa de Xipre ton sojorn caríssim:
Per ofrenar-te sos perfums, Glicera
Tendra t'invoca.

Fes que et serveixin de corteig Moreuri,
Eros, les Ninfes, les lleugeres Gràcies,
I aquella diva que sens tu no fóra
Diva: Juvència.

JERÒNIM ZANNÉ, trad.

(*) Del llibre primer, suara aparegut.

EL DIA DEL PRESONER CATALÀ

La idea exposada en el nostre número proppassat pel senyor Angel Boixader ha estat ben rebuda per mants compatrieis, els quals es disposen a cooperar-hi per tal que assoleixi un resultat positiu.

Com signi que se'ns ha fet veure la dificultat de precisar exactament el jornal que hom ha de fixar als comerciants, industrials i gent de carrera, consultat l'autor de la iniciativa ens ha autoritzat per dir que la llista no es farà considerant les quantitats com a jornals, sinó com a donatius. La idea dels jornals ha estat abandonada davant l'esmentada dificultat. Així, doncs, s'obre una subscripció voluntària a favor dels germans empresonats i es considera el dia 13 de setembre "Dia del presoner català".

L'Associació Catalana de Beneficència ha aecollit amb entusiasme la idea i és sota el seu patrocini que hom la realitzarà.

Mentrestant la Comissió es constitueix i inicia els seus treballs de propaganda,

RESSORGIMENT comença avui la llista de les aportacions.

Heus ací les rebudes:	
Angel Boixader	\$ 20.—
Ricard Abaria	" 20.—
Lluís Vila	" 12.—
Josep Martí	" 10.—
J. Sagalà-Bosch	" 10.—
Joaquim Bartrés	" 20.—
Francesc Aymerich	" 10.—
Salvador Pagès	" 5.—
Gumersind Vidal	" 10.—
Frederic Lusaño	" 6.66
Artur Garrich	" 5.—
Felip Forn	" 2.—
Joan Cisa	" 10.—
Lluís Ros	" 20.—
Ramon Mas	" 20.—
Andreu Vilafranca	" 10.—
H. Nadal i Mallol	" 15.—

En el número propinent continuarem la llista.

N O T Í C I E S

L'EXPANSIÓ CULTURAL CATALANA

Al volt de l'interessant tema "De la sardana" el senyor Manuel Capdevila va donar una conferència en el Casal Català el diumenge 27 del mes proppassat.

El seu treball fou una síntesi històrica del desenvolupament de la dansa nacional catalana i una raonada crítica de l'evolució de la mateixa, sovint portada per viarans exòtics per compositors no gaire primmirats. També anatematitzà amb justícia la forma incorreeta i ridícula amb què molta que es titulen sardanistes ballen la nostra dansa, desnaturalitzant-la i profanant-la. — La sardana — digna — ha de ballar-se seriosament a la fairsó clàssica que permet puntejar-se amb gràcia i desinvoltura i àdhuc saltar-hi, però que no admet cabrioles, ni aerobàcia, ni excentricitats pròpies per a ésser executades en una pista de eire.

Explicà l'actuació en l'obra de depuració que ha tingut i té actualment el "Foment de la Sardana" de Barcelona, entitat que compta amb 1.500 associats, de la qual el senyor Capdevila és vice-president.

Bella mostra de la brillant dissertació del director del periòdic "La Sardana" de Barcelona és la transcripció que fem d'alguns pa'satges de la mateixa, que el lector trobarà en altre lloc d'aquest número.

Després de la conferència un quartet de violins, violoncel i piano, format pels senyors Joan Font, A. Vilanova, Ramon Tomàs i Mestre Sunyer, respectivament, executaren algunes sardanes, les quals foren ballades entusiastament.

UNA ESCULTURA D'EN LLIMONA

Durant un àpat amb què uns quants compatrieis benestants oferiren al genial escultor català Josep Llimona pocs dies abans del seu retorn a la pàtria després de l'exposició que feu a Buenos Aires, sorgí la idea d'encarregar-li un grup escultòric per tal de fer-ne ofrena al municipi d'aquesta capital. Oportunament en donàrem notícia als nostres lectors.

Avui podem ésser més explícits. La idea va fent camí. En Llimona ha tramès un esboc de la seva obra i la Comissió que funciona ací per l'oferiment de l'artística ofrena, la qual és presidida pel senyor Ramon Escasany, ha fet córrer una circular sol·licitant la cooperació dels catalans a la subscripció que per aquella finalitat hi ha oberta i per la qual s'admeten donatius de cinc pessos en amunt a Bmè. Mitre, 744.

El grup escultòric d'En Llimona serà quelecom digne del renom artístic del seu autor i hi ha el propòsit de demanar a la Municipalitat de la Capital la seva erecció en el Roserar del magnífic jardí de Palermo, lloc triat personalment per l'eminent escultor.

En fer-se l'ofrena de l'obra, la Comissió lliurarà també un artístic pergami en el qual constaran les signatures de tots els que hi hagin contribuït.

"RESSORGIMENT" A PARIS

La permanència de la Dictadura militar que sotmet la nostra pàtria a la prova més terrible que mai hagi sofert de part de l'Estat espanyol, i les contínues persecucions, atropells i malvestats de tota mena

que els seus agents cometen contra les institucions i els homes de Catalunya, han determinat l'establiment d'una agència d'informació i corresponsalia de RESSORGIMENT a la capital de França. Tot allò d'interessant que la premsa de Catalunya es veu privada de publicar ens serà tramès de París estant, així com les activitats que els homes i organitzacions nacionalistes de França desenvolupen a favor de la causa de l'alliberament de la pàtria.

Aquesta tasca informativa anirà a càrrec de l'integèrrim patriota exiliat, En Martí Vilanova, representant des d'ara de RESSORGIMENT a París.

ENQUESTA DE "NACIÓ CATALANA"

El nostre estimat company de lluita, l'hebdomadari "Nación Catalana", té oberta una enquesta sota el tema: "Com deuen orientar-se les activitats patriòtiques dels catalans a l'estranger?"

Fins ara han emès llur opinió: J. Lleonart-Nart, qui es declara partidari de la intervenció dels catalans a les activitats públiques del país on resideixin, sense amagar mai la llur personalitat de catalans, i essent tothora propagandistes de llur país originari. Afegeix que no n'hi ha prou de tancar-se en la sina de les entitats catalanes, "per a criticar-se i treure's la pell uns als altres"; Manuel Capdevila (novingut i a hores d'ara en camí de retorn a la pàtria) opina que hauriem d'estar en contacte amb les institucions i els homes de Catalunya i actuar paral·lelament sota llur direcció i no "viure a la lluna" com fem ara, aïllats, ignorants de tot ço que es produeix allà, i àdhuc degenerant envers una derivació lamentable de la raça d'origen; Josepina Laforga, diu que els catalans no hauriem de donar la nota estrident si no tenim la seguretat d'evitar el ridícul, que és cosa essencial propagar la cultura i que fóra interessant la federació d'entitats; A. Clederal, és partidari d'una intensa activitat cultural i política, abstenir-se d'anar amb els espanyols, i mantenir ben estrets els lligams amb les institucions de Catalunya per tal de poder ésser un ajut ràpid, moralment i materialment, si arribés el cas; S. Llanabage, creu que allò que cal és associar-se tots els catalans i cooperar a la insurrecció i predisposar Europa i Amèrica al seu favor per mitjà de premsa; Josep Dalfo advoça per la unió dels catalans als "anomenats grups subversius", els únics predisposats a comprendre el nostre problema, i recolza la seva tesi amb l'exemple de l'Argentina on solament els obrers i els intel·lectuals s'han acostat a nosaltres davant els estralls de la Dictadura militar.

ELS CATALANS D'IQUIQUE

Dissolt el "Comitè Joan Dalma" d'Iquique, els catalans nacionalistes que el formaven, gairebé totalment, han constituït el "Comitè Català — Grup Iquique" amb

idèntica finalitat, això és: cooperar i ajudar en tot allò que tingui per lema net i clar la llibertat de Catalunya.

Formen el consell executiu d'aquest baluard de catalanitat els senyors Joan Cordoní, Aleix Rovira, E. Batlle i Saqués, Josep Millàs, Joan Ventura, Martí Moragas i Lluís Cluselles, noms que són una absoluta fermaça d'integritat ideològica.

Corresponem la cordial salutació rebuda d'ells amb l'ofèriment del que som i d'allò que podem valer, per tot el que es refereixi a Catalunya i a la seva independència.

UNA INTERVIU A EN MACIÀ

En el diari "Crítica", de Buenos Aires, hem llegit un interviu interessantíssim (transcrit després per "Nación Catalana") fet, de París estant, al capdell del separatisme català En Francesc Macià, vibrant d'optimisme, que ha vingut bé per a dissipar alguna ombra d'incertitud i de desesperança que començava a entorbolir el cel de les il·lusions dels que frisem per la independència de la pàtria.

El vell patriota, després d'altres innumerable raons que abonen els ideals independentistes dels catalans, afirma la seva fé en el triomf de la llibertat de la pàtria per la violència i diu que l'hora de la lluita depèn de diversos factors, un dels quals, la descomposició d'Espanya, podria precipitar la data del nostre alliberament nacional.

EL DIBUIXANT MACAYA

L'exposició que aquest notabilíssim artista català, dibuixant i pintor, acaba de celebrar en el saló de la Casa Witcomb, ha obtingut un èxit d'allò més falaguer, tant pels elogiosos conceptes que ha meregut a la crítica d'art, com perquè gairebé totes les obres exposades han estat adquirides.

En Lluís Macaya, qui ha residit una colla d'anys a l'Argentina, s'embarca un d'aquests dies de retorn a la pàtria, on pensa radicar-se definitivament, després d'haver deixat a aquest país un agradós record de la seva actuació artística i haver-se imposat com a pintor, caricaturista i il·lustrador. Va començar dibuixant a "Crítica" durant els primers temps d'aquest popular diari, passà per gairebé totes les revistes de la gran urbs i ocupà, aquests últims anys, un lloc preminent a "Caras i Caretas" i "Plus Ultra". Era considerat un dels millors dibuixants de Buenos Aires. Com a pintor va guanyar el premi a expositors estrangers en el Saló d'Aquarel·listes de l'any 1925.

PUBLICACIONS NOUINGUDES

LLEIDA és una revista gràfica i d'actualitats, quinzenal, que dirigeix Amalí Prim, l'orientació patriòtica de la qual no sembla pas adreçada amb prou fidelitat al l'esperit i als ideals de Catalunya renixent si hom constata que accepta i practica el bilingüisme i estampa, en l'últim número arribat, uns comentaris sumament elogiosos

per a Espanya i França amb motiu de la rendició d'Abd-el-Krim, coses ambdues incomprendibles en una publicació afecta als ideals de Catalunya.

GASETA DE VILAFRANCA. El to d'aquesta revista, quinzenal també, és ben distint del de l'anterior. Tota ella acusa una adhesió serena, equilibrada i bategant, als ideals i a les coses de la pàtria. Escrita en un estil clar, dúctil i literari, sense cargolaments de frases ni xavacaneria floral·lesca, pot colzejar-se dignament amb les millors publicacions de Catalunya, tant pel seu contingut, triat amb cura, com per la presentació tipogràfica d'un gust exquisit. L'ortografia hi és, no gens menys, eurasacient aplicada, cosa aquesta que no podem dir de molts periòdics comarcals i àdhuc de la ciutat cap i casal de Catalunya.

VIDA CATALANA. Després d'una perllongada absència ha reprès la seva publicació aquesta notable revista dels catalans de l'Havana. Ens arriba el número corresponent a abril, vibrant de patriotisme en el text, sumptuosa la presentació i interessant en els gravats d'una nitidesa admirable. Quina llàstima que a aquestes qualitats tant excel·lents no hi puguem ajuntar l'elogi de la seva ortografia, lamentablement descuidada!

EL FUTBOL I EL PATRIOTISME

Es arribat a aquestes terres el primer equip de futbol del "Real Club Deportivo Español" de Barcelona.

Sabut és de tothom qui llegeix el diari que aqueix Club és rabiosament antieatalà i que els enemics de la nostra pàtria l'utilitzen com element polític per a combatre les ànsies alliberadores de Catalunya. A Barcelona l'*Español* gaudeix d'un pessim concepte en aquest sentit i és repudiat per tots els bons catalans. Això, com havem dit, ho sap tothom que llegeix el diari.

Les institucions catalanesques de l'Argentina, pels antecedents esmentats, s'han abstingut en absolut de manifestar la seva complaença per l'arribada d'aqueix equip; per totes elles com si no hagués arribat. En canvi, aquells elements que cerquen tot-hora l'oportunitat de poder demostrar el seu desafecte a les coses catalanes i el seu odi aferrissat contra tot allò que és expressió dels ideals i de l'espiritualitat del nostre poble, l'arribada de l'equip de l'únic club antieatalà de Barcelona, els ha anat com l'anel·l al dit. És així com en el nomenat Centre Català de Buenos Aires s'ha constituït una Comissió d'homenatge als esmentats jugadors, els quals han estat rebuts amb tots els honors i festejats amb senyals de gala, banquets, etc....

Un andònim comunicant trameté a la nostra redacció un retall de diari on es detallava l'arribada que l'esmentat Centre preparava a l'*Español*. En un marge trobarem manuscrit en tinta vermella: — Vergonya!

Aquesta exclamació del nostre andònim

comunicant la brindem a aquells catalans de... bona fe que encara creuen en la redempció d'aquella entitat que tantes vergonyes ens ha fet passar.

VETLLADA TEATRAL

A honor del notabilíssim aficionat a l'Art de Talia Miquel Leonart, director del Quadro esèdnic del Casal Català, aquesta entitat celebrà una funció en el Saló-Teatre la vetlla del diumenge dia 4 d'aquest mes.

Hom representà la comèdia en tres actes de Goldoni, traducció de Narcís Oller, "El serrut benefactor", en el rol de Geront, de la qual en Leonart excel·lí triomfalment. Mereix també esment en primer lloc "Agustí en el criat", i la senyora Santos en Madame Dalancour. En Vidal, correcte.

La presentació i vestuari excel·lent-

"La Morta", que es representà després, aconseguí una interpretació força arrodonada. La senyora Ros de Martínez feu una creació del personatge Eloí. Molt bé la senyora Sabaté en l'Antònia, així com la senyora Santos en la Rosa. La senyoreta Tresserras cooperà al bon conjunt femení.

El senyor Oró jugà amb correcció el Jaume i l'homenatjat digué amb consciència la seva part d'Avi.

Clogué l'acte un monòleg recitat per En Leonart escrit a propòsit pel festiu versaire En Lluís Ros.

VETLLADA MUSICAL

Organitzada per l'Orfeó Català s'efectuà una vetllada musical en el Casal Català la vetlla del dia 8 d'aquest mes, com acte d'adhesió a la remembrança pàtria amb què l'Argentina celebrà l'aniversari de la proclamació de la seva independència nacional.

Fou executat un atractiu programa que contenia obres de Freixas, Marraco, Sunyer, Pastor, Llobet, Aguirre, Metallo, Ventura, Morera i Massa.

Els interpretadors foren el tenor J. Bartomeu, el guitarrista argentí Joan Pastor, un trio de violí, violoncel i piano format per Nelly Sáenz, Ramon Tomàs i Ernest Sunyer, i la massa coral de l'Orfeó dirigida pel mestre Sunyer.

BIBLIOTECA "VICTOR SERRES-PRATS"

Sota aquest nom el Centre Català de Cultura de La Plata ha inaugurat la seva biblioteca social.

L'acte tingué lloc el propassat dia 9, festa pàtria argentina, amb assistència d'autoritats provincials i comunals, representacions periòdiques i d'entitats.

En Joaquim Gost, amb un discurs sobri i catalanescament expressiu, declarà oberta la Biblioteca i en feu ofrena al poble argentí.

Parlaren després el senyor Enric George, el delegat dels estudiants de La Plata senyor Villarreal, director de "Estudiantina" i el senyor Gispert, president del Casal Català de Buenos Aires.

RESSORGIMENT hi fou, també, representat.

LA FILADORA

Allegret

Un po- bre pa- gès te- ni- a u- na fi- lla te- ni- a quin-
 anys a u- na ca- ra no fu- la tra- ta ca- la la la la prim fi- la prim
 fu- la tra- ta ca- la la la la prim fu- la tra- ta ca- la la la la

Un pobre pagès
 tenia una filla;
 tenia quinze anys
 i encara no fila.
 Tralarà, la, la, la,
 prim fila, prim fila.

Tralarà, la, la, la,
 prim fila i se'n va.
 La nit de Nadal,
 que és nit d'alegria,
 pren filosa i fus,
 dóna un tomb per vila.
 Tralarà, la, la, la, etc.

N'encentra el galant,
 el qui ella volia.
 —D'on veniu, Joan?
 —On aneu, Maria?
 Tralarà, la, la, la, etc.
 —Vaig al teixidor,
 que hi tinc pega urdida.
 —Quantes canes hi ha,
 formosa Maria?
 Tralarà, la, la, la, etc.
 Quantes canes hi ha
 de la pega urdida?
 —Setze canes té;
 me'n manquen les quinze.
 Tralarà, la, la, la, etc.
 —Què en farem del drap?
 —Llengols i camises;
 del que ens quedarà
 pararem botiga.
 Tralarà, la, la, la, etc.

Estudi del Dr. MONNER-SANS

Ha traslladat les seves oficines al carrer
 Uruguay 435, 6e Pis., Dep. K
 * Unión Telefónica 37, Rivadavia 0203 *
 Assumptes judicials a la capital, a l'in-
 terior, a Espanya i a la R. O. de l'Uru-
 guay.

De 13 a 19 hores.

Dissabtes de 10 a 12.

FARMACIA CATALANA DEL DOCTOR VILAR

LABORATORI D'ANALISIS I ESTERILITZACIONS
 S'atenen demandes per la campanya, fent-se els enviaments
 amb tota regularitat, abonant l'import de la comanda

GARANTIA ABSOLUTA DE TOTES LES PREPARACIONS
 Venem AIGUANAF compost

ALSINA, 1202, CANTONADA SALTA
 Unió Telef. 3305, (Rivadavia) BUENOS AIRES

JOIERIA

JOAQUIM GRAELLS
 FABRICANT

RELOTGERIA

ALHAGES FINES

CASA FUNDADA EN 1910
 UNION TELEF. 1182, RIVADAVIA

TALLERS PROPIS

REFORMEM TOTA MENA
 DE JOIES A ESTILS
 MODERNS

PRIMER PREMI
 I MEDALLA D'OR
 EN L'EXPOSICIO
 COMUNAL D'ARTS
 INDUSTRIALS

GRAN ASSORTIT
 DE RELLOTGES
 DE TOTES CLASSES
 I PREUS.

C. PELLEGRINI 516

BUENOS AIRES

Confiteria Catalana

Cerrito, 153

Unió Telefónica 4571, Rivadavia
Coop. Telefónica 2918, Central

B^m Mitre 2248

Unió Telefónica 8809, Mitre
Coop. Telefónica 2919, Central

TOTS ELS DIES: Bescuits de la Reina, Palos de Jacob, de Nata i de Crema. - Panellets, Braços de Gitano, Coques de Llardons i de Pinyons i Ensaimades, Coques d'Arenys, etc.

VI D'ALELLA

Xampany Codorniu

Neules

OLIS SUPERIORS

"L'Atlántida"

DE

J. CABRÉ i Cía.

Est. Unidos, 1599

(CEVALLOS).

Un. Tel. 37, Rivadavia 6752

OLIS SUPERIORS

ACADÈMIA DE MÚSICA

CASTELLVÍ - ESTIL·LES

(Incorporada al Conservatori Fontova)

Piano, Violí, Violoncel, Cant, Declamació,
Guitarra, Harmonia, Solfeig i Teoria.

CLASSES DIURNES I NOCTURNES

S. del Estero 367

Buenos Aires

MATALASSOS a l'estil català (REFORMA I VENDA)

Gran assortit de tot el que pertany al ram
Encàrrecs per carta o personalment

D. VALLBONA
Coop. Telefónica 551. (Oeste)

PAVON, 4125
BUENOS AIRES

ARTICLES

per a MECANICS, FERRERS
i BRONZERS

Joan Russinyol

SARMIENTO, 1517 | Un. Tel. 1081, Libertad
Coop. Tel. 1350, Central

Unica Casa Especial
en Caragols
per a Metalls de Ferro,
Bronze i Acer.

AVISEM als nostres clients que ens
havem traslladat del carrer Cangallo
al de Sarmiento, 1517.

Fabrica de Camises
"La Esmeralda"

ENRIC RODÓ

ESMERALDA, 492

Sucursal: Corrientes, 1260
Buenos Aires

**Venda directa
al consumidor.**

Per CAMISES de resultat ex-
cel·lent: Per gènere de punt
Català i per tota mena d'ar-
ticles de Camiseria, visiteu
sempre "**La Esmeralda.**"

"Bodegas RESPLANDOR"

■■■ (Pagès, Aymerich i Cia., MENDOZA) ■■■

COMPATRICIS: Si voleu beure bon vi
exigiu al vostre proveïdor que us serveixi
el de marca **RESPLANDOR.**

Unics representants a Buenos Aires:

■■■ **ROVIRALTA i Cia.** ■■■
1247, Campichuelo, 1249 Un. Telef. 1446, Chacrita